

גרינינהע ביימערער

אונטער די גריניקע
 צו מעלאך
 שפילען יך משה לאך
 שלמה לאך

 אזוי, מיר ואל דין ודישע
 קינדערלאך
 פאר אייערע כשרע
 אוועלאך!
 ח.נ.ב.אלק

2=וועכנטלעכער אידישטריטער קינדער-זשורנאל.

אינהאלט:

אונדזער אלבאם — א באס אין ווילנער יידישן געמיינע
 לעמער גייט זיך גליסטן . . . לעמער עלבע
 א מעשהלע וועגן קעצעלע און מיוועלע לייב סטאצקי
 ווילי דער זינגער (פון שול-לעבן) יצחק אלחנן רעגנט
 מעשיות פון א קליינעם וואנדערער (ערינדערונגען פון
 א יידישן יוגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און
 פארגעסען . . . י. דראכלער
 ווען א ייד איז געווען איין נאכט דער קיניג איבער
 פוילן (ר' שאול וואהל) . איבערזעצילט פון יוקר
 דער הינער-שטייך — שפיל אין 1 אקט שלום עליכם
 דרעמאטיזירט פון א. פראדעמאנער.
 לעגענדעס וועגן ווילנער גאון:
 דעם גאונס וויי . . . קלמן פערמער
 דער גרעסטער גאון פון זיין דור . ש. באסטעמסקי
 אריינגעסען אין לערנען . . .
 דער כוח פון חורן . . .
 דער גאון רעסעוועס די ווילנער יידן פון אן אנמאל.
 אונדזער קלוב פונעם ווינקל; דאס פריילעכע ווינקל א. א.

פרייטגעטע פון פארלאג
 „נייע יידישע פאלקסשול“, ווילנע.

ארבעט:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

№ 1928 15 (19) 9 פעברואר

א באַנעמענטס-פרייז פאר פוילן: א יאר (20 נומערן) — 7 גילדן, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 4 גילדן.
 פאר אויסלאנד: א יאר (20 נומערן) — 120 סענט, א 1/2 יאר (10 נומערן) — 60 סענט

פרייז פון נומער 50 גראַשן (6 סענט).

חבר! לייענסטו די
"גרינינקע ביימעלעך?"
 האסטו געשאפן אבאנענטן
 — פאר די —

"גרינינקע ביימעלעך?"
 געדענק, וואס דו האסט צו טאן פאר די
"גרינינקע ביימעלעך!"

משה צעשינסקי
 פון שיקאגא
 2720 W. Division str.

קויפט
 אלטע יידישע אויסגאבן,
 וואס האבן א ליטערארישן ווערט.

ביי משה צעשינסקי באקומט מען די
"גרינינקע ביימעלעך"
 און אלע אויסגאבן פון פארלאג
"נייע יידישע פאלקסשול"

לייענט אלע און פארשפרייט
 די **"גרינינקע ביימעלעך!"**

שוין דערשינען
 א נייע (אכטע) אויפלאגע פון דער כרעס-
 סאמאטיע פארן IV און V ל. י.

דאס לעבעדיקע ווארט
 פון ש. באסטאמסקי און ז. רייזען.
 דערלויבט פון בילדונגס-מיניסטעריום.

אינניכט דערשיינט א נייער
אריטמעטישער
רעכנבוך
 פון ש. באסטאמסקי

(איינפאכע און געזענטלטע ברוכצאלן)
 צונויפגעשטעלט לויט די נייסטע קוועלן. א סך
 מאטעריאלן פאר זעלבשטענדיקער ארבעט.

אכטונג, שולד!
 שוין דערשינען די נייע אויסגעבעסערטע און פאר-
 גרעסערטע אויפלאגע פון דער כרעססאמאטיע
"לעבעדיקע
קלאנגעך"
 (פארן II-טן לערניאר.)
 פון ש. באסטאמסקי און ז. רייזען.

אונדזערע אומזיסטע פרעמיעס!
 די יאריקע אבאנענטן פון די **"ביימעלעך"** וועלן
 באקומען פאלגנדיקע אומזיסטע פרעמיעס:
 (1) זאמלונג וויסנשאפטלעכע קונצן
 (2) רעפוסן.
 (3) קונדט 4 №.
 (4) מעשהלעך פון עזאף, העפט 4
 (5) זאמלונג שול-טעאטער 1 №.

די פרעמיעס באקומען גלייך די יאריקע אבאנענטן, וואס
 צאלן איין פארקויף, די, וואס צאלן איין א טייל, וועלן בא-
 קומען די פרעמיעס ביים איינצאלן דאס גאנצע אבאנענט-בעלט.
 סארטיאריקע אבאנענטן, וואס האבן איינגעצאלט 4 גילדן,
 וועט מונדערבעשיקט אומזיסט—זאמלונג יידישע פאלקס-
 רעטענישן און מעשה דילה ריינה, ווער עס האט נאך די
 ביכלעך ניט באקומען, ווערט געבעטן וועגן דעם צו
 מעלדן אין רעדאקציע.

גרינינה בעיימעלעך

2-וועכנטלעכער אילוסטרירטער קינדער-זשורנאל
אונזער דער רעדאקציע פון ש. באסטאמסקי.

צווייטער יאָרנאָג

15 פעברואַר 1928

נומער 9 (19)

א גאס אין ווילנער יידישן געטאָ (יאסקעווער).

לעאן עלבע.

לעמעך גייט זיך גליטשן.

לעמעך נאר האט גענומען די שפאגל-
נייע גליטשערס, וואס די מאמע האט אים
געקויפט, און ער איז אוועק גליטשן זיך.
גייט ער און טראכט, וואס זאל ער
טאן, אז ער זאל ניט פאלן, ווען ער וועט
זיך נעמען גליטשן. טראכט ער און
טראכט און ער קאן גארנישט ניט אפ-
טראכטן.

גייט ער פארביי א הויז, זעט ער:
עס שטייט א מאן און שיט פון א קערבל
אש אויפן גליטשיגן טראטוואר.

רופט זיך אן לעמעך צום מאן:
— וואס טוט איר דאס? איר ריכט
דאך איין דעם טראטוואר און דער בא-
לעבאס וועט אויף אייך שרייען!
גייט דער מאן א שמיכל און ער
זאגט צו לעמעך:

— ביסט א נאר, יינגל! ערשטנס,
וועט אויף מיר דער באלעבאס ניט
שרייען, ווייל איך בין גראד אליין דער
באלעבאס, און, צווייטנס, ריכט איך גאר
ניט איין דעם טראטוואר. דו זעסט דאך,
אז דער טראטוואר איז גליטשיק, קענען
דאך מענטשן גיין און פאלן, שיט איך
אן אש, כדי מע זאל ניט קאנען פאלן.
זאגט לעמעך:

— אוי, איז דאך דאס א גוטע זאך,
און איך האב גארנישט געוואוסט דערפון.
איך גיי זיך איצט גראד גליטשן און
איך טראכט, וואס איך זאל טאן, אז איך
זאל ניט פאלן אויפן גליטש. וועל איך
ביי אייך טאקע נעמען איצטער א ביסל
אש און אנשיטן אויפן גליטש, וועל איך
ניט פאלן.

גייט דער מאן א שמיכל און ער זאגט
צו לעמעך:

— איך זע, יינגל, אז דו ביסט א גרוי-
סער חכם. ווי רופט מען דיך אקארשט?
ענטפערט לעמעך: — לעמעך!
דער מאן גייט ווידער א שמיכל און
ער זאגט:

— א פיינער נאמען לעמעך. טראג
אים געזונטערהייט, ער קליידט דיר
זייער!

— א דאנק! — האט לעמעך געענט-
פערט, ווייל ער האט זיך דערמאנט, אז
די מאמע האט אים געלערנט, ווען
עמיצער זאגט אים „טראג געזונט“,
דארף ער זאגן — „א דאנק“.

— איר זייט א גוטער מאן — האט לע-
מעך צו אים ווייטער גערעדט: — קיינעם
געפעלט ניט מיין נאמען, און איר זאגט,
אז עס איז א פיינער נאמען. און אז איר
זייט אזא גוטער מאן, טא גייט מיר איצ-
טער א ביסל אש, וואס איך האב ביי
אייך געבעטן.

— נא דיר אינגאנצן, לעמעך! איך
דארף שוין מער ניט — האט דער מאן
געזאגט און אים אפגעגעבן דאס גאנצע
קערבל מיט דעם אש.

— א דאנק! — האט לעמעך געזאגט
— איר זייט זייער א פיינער מאן!
און ער האט גענומען דאס קערבל
מיט אש און איז אוועק צום גליטש.
אויפן וועג באגעגנט אים א יינגל:
— ווהיין גייסטו, לעמעך? גליטשן
זיך?

ענטפערט לעמעך: — יא!

פרעגט אים ווייטער דאס יינגל:
 — און וואס טראגסטו פאר א קערבל?
 ענטפערט לעמעך:
 — א קערבל מיט אש, — אנשיטן אויפן
 גליטש, כדי איך זאל נישט פאלן.
 גיט דאס יינגל א לאך און מיטן
 האנט א מאך:
 — טראג דאס קערבל, לעמעך! טראג
 געזונט!
 — א דאנק! — האט געענטפערט
 לעמעך, און ער איז געגאנגען ווייטער.
 איז ער געקומען אויפן גליטש און
 האט גלייך גענומען שיטן אש. האט
 דער מאן, וואס גיט אכטונג אויפן גליטש,
 און אויך די, וואס גליטשן זיך, גענומען
 שרייען אויף אים:
 — חעי, יינגל, וואס טוסטו דאס?
 ענטפערט לעמעך:
 — איך שיט אן אש, מע זאל נישט קא-
 נען פאלן, ווייל איך וויל זיך גליטשן און
 איך האב זיך קיינמאל נישט געגליטשט,
 האב איך מורא, איך זאל נישט פאלן.
 צעלאכן זיך אלע.
 מאכט לעמעך:
 — וואס זשע לאכט איר? איך האב

אליין געזען, ווי א מאן האט אנגעשאטן
 אש אויפן גליטשיקן טראטוואר, כדי
 מע זאל נישט פאלן.
 האבן אלע זיך נאך מער צעלאכט
 און זיי האבן געפרעגט לעמעכן, ווי מע
 רופט אים. האט ער זיי געזאגט. האבן
 זיי ווייטער געלאכט, און איין יינגל
 האט זיך צעטאנצט אויף זיינע גלי-
 טשערס און אויסגעזונגען:
 א נאר איז לעמעך,
 מעל איז קמח,
 א טשוואק איז שפיציק,
 אייז איז גליטשיק,
 גליטשיק איז אייז,
 שיט מען אן רייז!..
 — נו, לעמעך! — האט דער מאן
 וואס גיט אכטונג, זיך אפגערופן — נעם
 דיין קערבל אש אויף גיי אהיים.
 — און גליטשן זיך? — האט לעמעך
 געפרעגט.
 — אז דו וועסט ווערן אויס לעמעך,
 וועסטו קומען אהער זיך גליטשן.
 איז לעמעך צוועק, און ער האט גע-
 נומען טראכטן, ווי אזוי ער זאל ווערן
 אויס לעמעך.

לייב סטאצקי.

א מעשהלע וועגן קעצעלע און מייזעלע*.)

ווי א פייערווערק וואלט א שפריץ גע-
 טאן
 פאר די אייגעלעך די פארזשמורעטע
 פונם מייזעלע פארקאנורעטן.
 א פארבלענדעטעס און דערשיטערטעס
 שטייט שווארצוקעלע א פארציטערטעס,
 א פארלארענעס שטייט דאס מייזעלע
 אויפן שוועלעכל פון זיין הייזעלע.

ווען צום ערשטן מאל האט שווארצו-
 קעלע
 מיט זיין שפיציקן, דינעם שנוהעלע
 זיך ארויסגערוקט פונם גריבעלע
 אויף דער העלער שיין פונם שטיבעלע, —
 האט די ליכטיקייט אזש א בליץ געטאן.

(*) זע „גרינינקע ביימעלעך“, נומ. 8.

אין זיין שלייפעלע מיטן שניפסעלע
איז דאָס קעצעלע אזא ליב־זעדע,
אזא צנועהלע, אזא ליכטיקע,
אזא קלאַרינקע, אזא ציכטיקע.

קלערט שוואַרצוקעלע: אזא פרומינקע
איז דאָס קעצעלע, אזא שטומינקע,
אז מע הערט פון דעם ניט קיין פיפסע־
לע —
זיצט און דרעמלט זיך אין זיין שניפ־
סעלע...

האַט שוואַרצוקעלע, ס'קליינע מייזעלע,
זיך דערמאָנט אָן דעם זיידנס מעשהלע;
טראכט שוואַרצוקעלע: "איז עס מעגלעך
דען?

איז די חיה די אזוי שרעקלעך דען?"
שטייט שוואַרצוקעלע, אזוי קלערנדיק;
און נאָך מונטערער, דרייסטער ווערנדיק,
קומט צו נענטער, נאָך אַ ביסעלע,
און—ניט ווילנדיק — כאַפט אַ ניסעלע...

ערשט—אָן אומגליק דאָ: ס'האַט דאָס
קעצעלע
שנעל אַ שפרונג געטאָן פונם קדעצעלע,
זיך אַ וואָרף געטאָן אויף דעם מייזעלע,
און—אַ סוף, אָן עק צו דעם מעשהלע!...

תקון סעודת: אין דעם ערשט טיילן פון דעם
מעשהלע, אין 2טן שפּאַלט, שורה 12 (פון אויבן) דארף
זיין אַנשטאָט "הייזעלע" — "רייזעלע".
ווילנע, יאנואר, 1928.

ענדלעך פאַרזיכטיק דאָך אַרויסגעקוקט,
זיך מיט מוט געפאַסט און אַרויסגערוקט
האַט שוואַרצוקעלע זיך אינגאנצן שוין,
און—די אייגעלעך זיינע גלאַנצן שוין.

ס'קוועלט דאָס מייזעלע, ס'שטראַלט זיין
פֿנימל —
ענדלעך האָט עס דאָך שוין דערזען אַמאָל,
וואָס עס טוט זיך דאָ, אין דעם שטי־
בעלע.

חוץ די גרענעצן פון זיין גריבעלע.

אויף די ציפקעלעך נעמט עס וואַנדערן
פון איין ווינקעלע צו דעם אַנדערן,
מיטן פיסקעלע אַלץ אַרומשמעקן,
מיטן צינגעלע אַלץ אַרומדעקן...

גייט זיך, גייט אזוי דאָס שוואַרצוקעלע,
נישטערט אויס אַלצדינג מיט זיין שנו־
קעלע;

ניצט אויס ברייט און פריי די געדעגנ־
הייט —

פלוצרונג בדייבט עס שטיין אין פאַר־
לעגנהייט:

אין אַ ווינקעלע לעבן אייוועדע,
איידל אויסגעפוצט מיט אַ שלייפעלע,
אויף אַ רונדיקן, פלאַכן קלעצעלע
זיצט און דרעמלט זיך אַ קליין קעצעלע.

יצחק אלחנן ראָנטש.

וויילי דער זינגער.

(א מעשה פון שולילעכען).

מיט קליינע הארטע האָר, וואָס זיינען געפאלן
גלייך אַראָפּ אויפן שטערן.

וויילי איז געווען אן אומגליקלעך קינד. ווען
ער איז אַלט געווען א יאָר פינף, האָט אים
א קאַר איבערגעפאַרן, און זייט דאָן איז ער
ניט גאַרמאַל. ער גייט אין שול, אָבער זיצט
אין א ספּעציעלן קלאַס פאַר אַזעלכע קינדער.
ער טשעפעט זיך צו קיינעם ניט, נאָר ער רופט
אַרויס געלעכטער מיט זיין זינגען און דעקלאַמירן.
ער האָט זיך איינגערעדט, אַז ער וועט זיין
א גרויסער זינגער און אַן אַקטיאָר; דערפאַר
רופט מען אים: „וויילי דער זינגער“.

קיין זאַך האָט ער ניט אַזוי ליב געהאַט,
ווי זינגען, שפילן און פאַרשטעלן. ס'איז גענוג
געוועזן פאַר אים צו האָבן טענער פון אַ פיאַנאָ,
אַז ער זאָל אָנהייבן נאָכזינגען. זיין שטימע
איז געווען אַ גראָבע, אַ באַסאַווע, און דאָס
פלעגט מער פון אַלץ אַרויסרופן געלעכטער ביי
די קינדער.

ביי זיך אין דער היים פלעגט ער האַלטן
אין איין וויינען, מע זאָל אים קויפן אַ פידל,
אָדער מע זאָל אים לערנען זינגען. ווען קיי-
נער איז אין הויז ניט געווען, פלעגט ער
אַרויסנעמען פון אַלמער די גאַפּל-מעסער און
טעלער, און די בלעכענע פאַן; ער פלעגט זיי
אויסלייגן אויפן טיש — און ס'איז געוואָרן אַן
אַרקעסטער: ער זינגט און שפילט אויף די
„אינסטרומענטן“, צימבלט מיטן גאַפּל אָן די
טעלער קלאַפט מיטן מעסער אויף דער פאַן
און פויקט מיטן פוס אָן דער פאַדלאָגע.

אוי, כאַפט ער קלעפּ דערפאַר, ווען דער
טאַטע קומט! אָבער עס העלפט ניט.

ווען ער דערטאַפט אַ פאַר סענט, גיט ער
עס אויס אויף קינאָ. דאָרט אין טעאַטער לעבט
ער אויף, ער וויינט, לאַכט, ברומט און מאַכט
אַפט נאָך די באַוועגונגען פון די אַקטיאָרן
אויפן לייוונט.

דעם אינהאַלט פון די בילדער פלעגט ער

1.

שטייט זיך אַזוי אַ יינגל לעבן אַ קינאָ,
שטייט אַ לאַנגע צייט, באַטראַכט די בילדער
און רעדט צו זיך אליין.

מענטשן גייען דורך, שטעלן זיך אָפּ, באַ-
קוקן די בילדער, און זעלטן ווער באַמערקט
דאָס יינגל, וואָס שטייט און רעדט צו זיך אליין.
גייען דורך קינדער, שטעלן זיך אָפּ, קוקן
אויף זיי בילדער און באַמערקן דאָס יינגל.
ווערט באַלד אַ טומל צווישן זיי. זיי גייען צו
צום יינגל, שטרעקן זייערע הענט צו אים און
רופן אויס לעבעדיק: „האַלאָ, ווילי! ווילסט
זען די בילדער? קום, וועלן מיר דיר אַריי-
נעמען“. וויליס פנים לייכט אויף, ער שאַקלט
מיטן קאָפּ אויף „יאָ“. די קינדער הייסן אים
אַריינגיין פריער. אליין מאַכן זיי זיך, ווי זיי
גייען צו צו דער קאַסע. ווילי גייט צו צו דער
טיר. די קינדער שרייען צו אים: „גיי אַריין“.
ווילי וויל, אָבער דער טירמאַן שטופט אים אָפּ.
ווילי בייזערט זיך אויפן טירמאַן, ווייזט צו די
קינדער, אַז מע לאָזט אים ניט אַריין; די קי-
דער שטייען פון דער ווייטן און לאַכן.

„ווילי דער זינגער“ — האָט מען אים גע-
רופן. די קינדער, וואָס האָבן געוויינט מיט אים
אין איין געגנט, האָבן אים אַלע געקענט.

ווילי איז אַלט געווען אַ יאָר 13; הויך
געוואָקסן און אויסערגעוויינלעך דאַר. זיין
פנים איז געווען מאָדנע: דער קאָליר קרענק-
לעך, געל, לאַנג און דרייעקיק; אַ נידעריקער,
צעקנייטשטער שטערן, קליינע אייגעלעך, און
איבער זיי — לאַנגע, דינע ברעמען. זיין נאָז
איז געווען אַזוי ווי אויסגעצויגן, ברייט און
הויך, און דער שפיץ איז שטענדיק געווען
רויט און נאָס; אַ גרויס מויל מיט אַריבערגע-
לייגטע, אָפענע און פאַרטריקנטע בלוילעכע
ליפּן, און אַ שפיציקע, מיט הערעלעך באַוואַק-
סענע, מאָרדע; די אויערן — צעוואַקסן, אַזוי ווי
צוויי צווייגן פון אַ בויס; דער קאָפּ — פאַרוואַקסן

צווישן די קינדער אויף דער בינע האָט
ער דערקענט אַ סך, מיט וועלכע ער פלעגט
זיך לערנען צוזאמען אין פאַבליק-סקול*).

וויליס עלטערן זיינען אַהיים געקומען זייער
פאַגייסטערט פונם קאַנצערט. דאָס זינגען און
דעקלאַמירן פון די קינדער אין יידיש האָט
זיי דערמאָנט, אַז ער, ווילי, וועט אויסוואַקסן
אַ „גוי“, ניט קענענדיק קיין יידישן אות, און
זיי האָבן באַשלאָסן ווילין אַריינצוגעבן אין דער
יידישער שול. זיי האָבן געצווייפלט, צי ווילי
וועט זיך אויסלערנען שרייבן און לייענען
יידיש, אָבער פאַר זיי איז גענוג געווען, ער
זאָל זיך געפינען צווישן יידישע קינדער, אין
אַ יידישער שול-סביבה.

די קינדער אין דער יידישער שול האָבן
זיך צו ווילין באַצויגן זייער פריינטלעך און
ניט אָפגעלאַכט פון אים. און דער געזאָנג-
לערער פון דער שול האָט דערלויבט ווילין צו
קומען צו דער לעקציע פון געזאָנג, מיט דעם
תנאי, אַז ווילי זאָל זיך בלויז צוהערן און ניט
זינגען. ביי ווילין האָט דאָס געהייסן, אַז ער
באלאָנגט צום כאָר. אים פלעגט טרוקן ווערן
אין האַלדז, הערנדיק ווי שיין די קינדער זינג-
גען, און ניט איינמאָל פלעגט ער ניט אויס-
האַלטן: ווען די קינדער האָבן געזונגען
אַלע צוזאַמען, פלעגן זיך פון זיין האַלדז
אַרויסרייסן טענער, וועלכע פלעגן גלייך דער-
קענט ווערן פון די קינדער און פון לערער;
די קינדער פלעגן זיך צעלאַכן, אָבער ביי ווי-
לין פלעגן טרערן שטיין אין די אויגן.

3.

די קינדער פון דער שול האָבן זיך גע-
גרייט צו אַ קאַנצערט, וואָס זיי אליין האָבן
געדאַרפט געבן. דער כאָר פלעגט איצט האָבן
אַפטע רעפּעטיציעס. ווילי האָט קיין איין רע-
פּעטיציע ניט פאַרפּעלט, און ער פלעגט אָנשיי-
לענען אין אַלע דיסקוסיעס, וואָס די קינדער
פלעגן האָבן וועגן קאַנצערט; ער פלעגט אויס-
פירן אַלץ, וואָס דער געזאָנג-לערער פלעגט
אַנזאָגן דעם כאָר.

ווען דער געזאָנג-לערער האָט אַ וואָך

(* אַלגעמיינע פּאַלקס-שול.

ניט באַגרייפן, אָבער ער פלעגט אָנקוועלן פון
די באַוועגונגען פון די שפילער.

אַפט פלעגט ער פאַרגעסן אָן די בילדער
אויפן לייזונט און זיך אינטערעסירן מיטן אָר-
קעסטער פון טעאַטער. ער פלעגט שטענדיק
וועלן זיצן נאָענט פון אָרקעסטער, כדי ער
זאָל קענען באַאָפּאָכטן דאָס אַרבעטן פון די
פאַרשיידענע אינסטרומענטן. מער פון אַלעם
האַט אים אינטערעסירט דער דיריגענט. ווילי
פלעגט נאָכמאַכן מיט די הענט אַלע זיינע באַ-
וועגונגען. און דאָס פלעגט ציען די אויפמערק-
זאַמקייט פון דעם עולם.

אַהיימגייענדיק פלעגט ער דעם גאַנצן וועג
אויסברומען מעלאָדיען און מאַכן מיט די הענט,
ווי דער דיריגענט.

2.

איינמאָל האָבן וויליס טאַטע-מאַמע אים
גענומען צו אַ קינדער-קאַנצערט, וואָס די יידי-
שע שול פון יענער געגנט האָט געגעבן. ווילי
האַט פאַר זיך דערזען אַ בילד, וואָס ער האָט
נאָך קיינמאָל פריער ניט געזען:

אויף דער בינע פון גרויסן זאָל, וועלכער
איז געווען אָנגעפיקעוועט מיט מענער, פרויען
און איבערהויפט מיט קינדערלעך, איז געווען
אויסגעזעצט דער קינדער-כאָר פון דער שול. אַלע
קינדער זיינען געוועזן יום-טובדיק אָנגעטאָן:
די מיידלעך אין ווייסע קליידער און רויטע
שלייפן, די יינגלעך—פאַרקאַממע, מיט ווייסע
בלוועס און שוואַרצע שניפּסלעך און מיט גלאַנ-
ציקע שיך.

עס איז מיטאַמאָל פינצטער געוואָרן אין
זאָל און בלויז די בינע איז געבליבן באַלויכטן.
באַלד איז אַרויף אויף דער בינע דער דירי-
גענט פון כאָר. דער עולם האָט אים אַפּלאַדירט.
די קינדער האָבן זיך אויף זיינעם אַ מאַך
מיט דער האַנט אויפגעשטעלט אַלע אַזוי ווי
איינער און אָנגעהויבן זינגען...

יענער אָוונט איז ביי ווילין ניט אַרויס פון
זכרון.

ער האָט ביי זיך באַשלאָסן, אַז ער וועט
אויך ווערן אַ כאָר-דיריגענט און פירן מיט
אַ שטעקעלע און וואַרפן מיטן קאַפּ אַזוי ווי דער
געזאָנג-לערער, וואָס האָט דעם כאָר אָנגעפירט.

פלוצלונג אויס אין א הויך געוויין, וואָס מאַכט, אז אלע קינדער זאָלן אַנטשוויגן ווערן און זיך פאַרזאָמלען אַרום אים. ווילי ברומט אַרויס אומפאַרשטענדלעכע ווערטער; שפּריצט רייזן-דיק מיט שפייטעך אַרום זיך; און ווען דער לערער פרובירט אים באַרויקן, בעט זיך ווילי, אז מע זאָל אים לאָזן שטיין הינטער דער בינע. ער פאַרזיכערט, אז ער וועט ניט זינגען, ער וועט זיך בלויז צוהערן.

די קינדער זיינען גערירט און בעטן דעם לערער פאַר ווילין. דער לערער וויליגט איין—ווילי בלייבט הינטער דער בינע.

דער קאָנצערט האָט זיך אָנגעפאַנגען. ווען די קינדער אויף דער בינע האָבן אָנגעהויבן זינגען, איז ווילי געשטאַנען הינטער דער בינע גלייך, ווי אַן אָנגעצויגענע סטרונע, און גאָר שטיל, פאַר זיך, מיטגעזונגען און, צייטנווייז געפירט מיט די הענט, אזוי ווי דער געזאַנגס-לערער אויף דער בינע. און ווען דער עולם האָט אַפּלאַדירט, און דער דיריגענט האָט זיך גענייגט, האָט וויי הינטער דער בינע זיך פאַרגעשטעלט, אז דאָס אַפּלאַדירט מען אים און ער האָט זיך טיף גענייגט; קיינער האָט דאָס אָבער, פאַרשטייט זיך, ניט געזען.

ווען די קינדער זיינען גאָכן קאָנצערט זיך צוזאַמענגעקומען און פריילעכע זיך פאַסמאַקע-וועט מיטן אייז-קרעם, וואָס מע האָט זיי גע-טיילט, איז דער פריילעכסטער פון זיי אלע געווען—ווילי, און די קינדער האָבן אים בא-האַנדלט אזוי ווי איינעם פון כאָר.

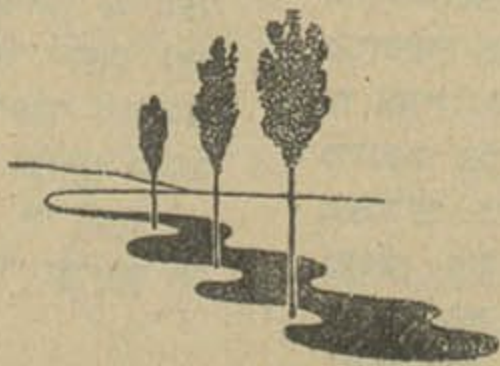
אויפן וועג אַהיים האָט ווילי אויסגעברומט אלע לידער, וואָס דער כאָר האָט געזונגען, געפירט מיט די הענט און גענייגט זיך, אזוי ווי דער געזאַנגס-לערער אויף דער בינע...

פאַרן קאָנצערט איינגעטיילט די פלעצער פאַר די קינדער אויף דער בינע, האָט ווילי געפאַ-דערט אַ פּלאַץ פאַר זיך, און ווען מע האָט אים אָפּגעוואָגט, האָט ער אָנגעהויבן וויינען און טענהן, אז ער קען אויך זינגען; אז ער פלעגט קומען די גאַנצע צייט, ניט דורכלאָזן קיין איין רעפּעטיציע. אָבער דער לערער איז געבליבן ביי זיינס: ווילי קאָן קיין פּלאַץ אויף דער בינע ניט האָבן. וויליס טרוים, אז ער וועט זיצן אַן אויסגעפּוצטער אויף דער בינע צוזאַמען מיטן כאָר, איז צעשטערט געוואָרן. יעדעס מאָל, ווען ער פלעגט זען דעם לערער פלעגט ער זיך ביי אים בעטן, אז ער זאָל אים לאָזן זיצן אויף דער בינע—אָבער ס'האָט נישט געהאַלפּן.

אין אַוונט פון קאָנצערט איז ווילי געקו-מען צו דער באַשטימטער צייט אין זאָל אַריין, אַן אויסגעפּוצטער און אַ ריינער. זיין פנים איז געווען פריילעך, די אויגן האָבן געשטראַלט. אַט געפינען זיך שוין אלע קינדער פון כאָר אין צימער הינטער דער בינע, און דער לערער זאָגט זיי אָן צום לעצטן מאָל, ווי אזוי זיך צו האַלטן אויף דער בינע. ווילי שטייט און הערט זיך צו. זיין פנים איז רויט פון פריידיקער אויפּרעגונג.

דער לערער, ווייזט אויס, האָט אים פריער ניט באַמערקט, ווייל פלוצלונג איז ער צוגע-גאַנגען צו ווילין און געזאָגט: „ווילי, גיי אַראָפּ אין זאָל, קלייב דיר אויס אַן אָרט און פאַר-בלייב דאָרטן; גאָכן קאָנצערט וועלן די קינדער באַקומען אייז-קרעם, וועסטו אויך קענען אַרויפ-קומען און מ'וועט דיר אויך געבן.“

ווילי פאַלגט ניט: ער שטייט און קען קיין וואָרט ניט אַרויסריידן. דער לערער הייסט אים אַרויסגיין—ווילי וויל ניט. ער ברעכט

מעשיות פון א קליינעם וואַנדערער.)

(ערינערונגען פון א יידישן יינגל אין אוקראינע בעת דער מלחמה און פאָגראַמען).

פון י. דראַכלער.

4.

דער פעטערבורגער קאָמיטעט.

ווען ס'איז אראָפּגעקומען צו אונדז דער פעטערבורגער קאָמיטעט, האָט מען אונדז שוין ניט גערופן „בעזשענצעס" נאָר „היימלאָזע". איך בין שוין אויך ניט געווען קיין „בעזשענצען", נאָר—א היימלאָזער. אזוי האָט מיר געזאָגט דער פונם פעטערבורגער קאָמיטעט. ער האָט מיך אָנגענומען, געדענק איך, אזוי גרינג, גרינג פאר אַט דער באַק און מיך א פרעג געטאָן: „ווער ביסטו, יינגעלע?" — „א בעזשענצען", זאָג איך. — „ניין, זאָגט ער, ניט א „בעזשענצען", נאָר א היימלאָזער ביסטו". און ווען איך האָב אים געפרעגט, צי א היימלאָזער מוז אויך שלאָסן אויפן דיל ווי א בעזשענצען, האָט ער זיך צוערשט צעלאַכט און נאָכדעם מיר צוגע- זאָגט צו קויפן א בעטעלע.

און אזוי איז טאָקע געווען. אויפן צווייטן טאָג האָט דער פונם פעטערבורגער קאָמיטעט געבראַכט א גאַנצע פור מיט בעטלעך. יעדעס קינד האָט געהאַט זיין בעטעלע. פייגעלע האָט אויך געהאַט איר באַזונדער בעטל. „זינט פיי" געלע האָט אָנגעהויבן שלאָסן אין איר בעטל, איז זי געוואָרן גאָר אַן אַנדער קינד — אזוי האָט געזאָגט פייגעלעס מאַמע ביילע. אויפן דיל האָט זי ניט געקאָנט שלאָסן, פייגעלע, ווייל זי האָט מורא געהאַט פאר די קנייפער. אַך, קינדער, זיינען דאָס געווען קנייפער אין דעם הכנסת-אורחים, אַז איר האָט נאָך אויף אייער לעבן אזוי פיל קנייפער ניט גע- זען. נאָסטלעך זיינען דאָרט אויך געווען גענוג, נאָר ניט אזוי פיל ווי קנייפער. ווי נאָר מע פלעגט זיך אויסלייגן אויפן דיל שלאָסן און

(*) ז. גר. ביימ. נומ. 8.

אויסלעשן די ליכט, אזוי פלעגן זיי פון ערגעץ אָנהייבן פאלן ווי א האָגל. נאָסטלעך, זאָגט מען, זיינען אפילו ערגער פון קנייפער. נאָסטלעך בייסן, און קנייפער בייסן ניט. א נאָסטל, אַז ס'טוט אַ ביס, באַקומט מען גלייך א געשוויר— אזוי פלעגט זאָגן פייגעלעס זיידע. פאר א נאָסטל האָט מען אָבער עפעס ניט אזוי מורא ווי פאר א קנייפער. א קנייפער, אַז ער קריכט אפילו ביי דער זייט, דאַכט זיך אייך שוין, אַז ער קריכט אויף אייך, קריכט און קיצלט אייך מיט די קארביקע פיסלעך זיינע איבערן לייב. מיר זיינען אַמאָל אַרונטער אונטערן העמד צוויי קנייפער, האָב איך אַזש אָנגעהויבן שרייען, אזוי האָב איך ניט געקאָנט ליידן.

פון דעמאָלט אָן האָב איך, געדענק איך, באַקומען אַזא טבע, אַז איך האָב, ליגנדיק אויפן דיל, לאַנג, לאַנג ניט געקענט איינשלאָפן. אלע פלעגן שוין שלאָפן, און איך פלעג ליגן און זיך צוהערן ווי די קנייפער פאלן... און איר ווייסט: ס'האָט געמעגט זיין ווי פינצטער, האָב איך די קנייפער געזען. ווי נאָר ס'האָט א קנאַק געטאָן, האָב איך גלייך געזען ווי ער ליגט אזוי, דער קנייפער, מיטן בייכל אַרויף, דריגעט און דריגעט אזוי מיט די קארביקע פיסלעך זיינע, ביז ער קערט זיך איבער און נעמט קריכן גלייך צו דעם אָרט, וווּ איך ליג. איינמאָל ליג איך אזוי דאָרט, אין הכנסת אורחים, אויפן דיל און הער זיך איין ווי די קנייפער פאלן. און ווי איך ליג אזוי קריכן צו צוויי גרויסע, גרויסע קנייפער צום געלעגער מיינעם און קלאַמערן זיך איין מיט די קלע- מערלעך זייערע אין מיין איבערבעטל און נעמען מיך אַרומשלעפן איבערן דיל, שלעפן און שלעפן מיך אזוי, ביז איך בלייב ליגן אויפן הוילן דיל. דאָס איבערבעטל מיינט מיט דער

קאלדרע האָבן זיי אַרויפגעשלעפט אַהין אויף דער סטעליע, פון וואָנען די קנייפער פאלן, און מיך האָבן זיי געלאָזט ליגן אין סאַמע מיטן צימער אויפן דיל. כמעט אַ נאַקעטער ליג איך, און פון אַלע זייטן פאלן אויף מיר קנייפער... וויל איך זיי אַראָפּשאַרן פון מיר, קען איך אָבער נישט אַ ריר טאָן מיט אַ האַנט; וויל איך שרייען, קען איך אויך נישט; האָב איך זיך אַזוי גענומען וואָרפן מיטן גאַנצן גוף. און ווי איך וואָרף זיך אַזוי, דערפיל איך פלוצים, ווי עמיצער כאַפט מיך אַרום, דריקט מיך און שרייט: „גאָט איז מיט דיר, שלמהלע, גאָט איז מיט דיר“ — איך טו אַ קוק, ס'איז די באַבע. די מאַמע האַלט אין האַנט אַן אָנגעצונדן שוועבעלע און די באַבע דריקט מיך און שרייט, איך זאָל זיך נישט וואָרפן. הפנים, אַז ס'האָט זיך מיר נאָר אין חלום אַזוי אויסגעדאַכט.

פייגעלע ווידער האָט געהאַט אַן אנדער טבע: טאָמער האָט זי זיך אינדערפרי אויפגע- כאַפט און געטראָפן אַ קנייפער אויף איר גע- לעגער, פלעגט זי שוין דעם גאַנצן טאָג ברעכן. און מיינט איר נאָר פון די קנייפער פלעגט זי ברעכן? ווען זי פלעגט אַריינקומען פונם דרויסן אין יענעם גרויסן צימער, וואָס מע האָט גע- רופן הכנסת אורחים, פלעגט זי אויך זאָגן, אַז ס'איז איר נישט גוט צום ברעכן.

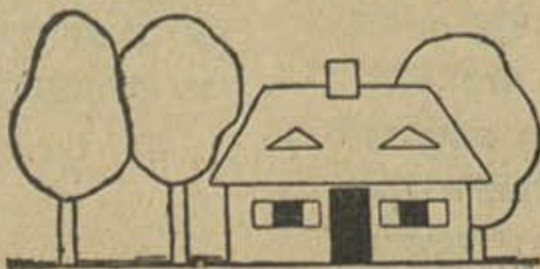
אמת, איך האָב אויך נישט געקענט ליידן דעם ריח פון אַט דעם צימער. ער איז געווען אַ זייערער אַזא, ווי פון שוויסיקע שטיוול, און דערצו נאָך פלעגט ער עפעס אַזוי ווי קיצלען אין האַלדז דער דאָזיקער ריח. האָב איך אָבער אויסגעפונען אַ גוט מיטל צו אַט דעם ריח: איך האָב נישט געאַטעמט מיט דער נאָז, נאָר מיטן מויל. ווי נאָר איך האָב אַריבערגעטראָטן די שוועל, פלעג איך גלייך אָנהייבן אַטעמען מיטן מויל. אין אָנפאַנג איז דאָס מיר אַפילו שווער געווען. איך פלעג זיך מוזן צוהאַלטן די נאָז, אַז איך זאָל קענען אַטעמען מיטן מויל;

נאָכדעם אָבער האָב איך מיך אַזוי צוגעוויינט, אַז מיט וואָס איך האָב נאָר געוואָלט אַטעמען, האָב איך געאַטעמט. האָב איך געוואָלט אַטע- מען מיט דער נאָז, איז מיט דער נאָז, האָב איך געוואָלט מיטן מויל, האָב איך געאַטעמט מיטן מויל, נישט צוהאַלטנדיק די נאָז.

פייגעלע האָט זיך דאָס באַן אופן נישט געקאָנט אויסלערנען. ווען זי האָט געוואָלט אַטעמען מיטן מויל, האָט זי זיך געמוזט האַלטן פאַר דער נאָז. איז ווען דער ייד מיטן קרומען פיסל איז כאַטש נישט געווען, איז געווען גוט; האָט מען זיך געקאָנט האַלטן פאַר דער נאָז, וויפיל מע האָט נאָר געוואָלט; קוים אָבער איז דאָס קרומע פיסל געווען, האָט מען פון אים געקענט כאַפן מיטן בעזעם איבערן קאָפּ פאַר אַזא זאך, אָדער גאָר אַ שמיר מיטן בעזעם כאַקע אונטער דער נאָז.

אויף אייער לעבן האָט איר נאָך אַזא פּעסן נישט געזען, ווי דאָס קרומע פיסל איז געווען. וואָס עפעס, פלעגט ער באַלד שלאָגן מיטן בעזעם. אַפילו פייגעלען האָט ער איינגעמאַל אויך אַ זעץ געטאָן מיטן בעזעם איבער דער פלייצע. און מיינט איר, פאַרוואָס האָט ער איר אַ קלאַפּ געטאָן, פייגעלען? — דערפאַר וואָס זי האָט גע- נומען דעם בעזעם און האָט געוואָלט אויסקערן און אָפּוואַשן דאָס שטיקל דיל, אויף וועלכן מיר אַלע פלעגן שלאָפן. פייגעלע שטייט אַזוי און קערט און איך וואָש מיט אַ נאַסער שמאַ- סע דעם דיל. מיטאַמאַל לויפט ער אָן, דאָס קרומע פיסל, און טוט אַ רייס אויס ביי פיי- געלען דעם בעזעם און דערלאַנגט איר מיטן בעזעם איבער דעה בלייצע. און נישט גענוג, וואָס ער האָט זי אַ קלאַפּ געטאָן, האָט ער זיך נאָך צעשריען: „וואָס איז דאָס עפעס פאַר אַ ראַמען מיטן דערינען? וואָס איז דאָס פאַר קערן, וואָס? און אין מיסט, זאָגט ער, ביסטו קראַנק צו ליגן, דו שלעפּערקע קליינע?“

(המשך קומט)

ווען א ייד איז געוועזן איין נאכט דער קיניג איבער פוילן.

א שיינע מעשה מיט דעם רב ר' שמואל וואהל, וואס איז געווארן קיניג פון פוילן
און מבטל געווען א שווערע גזירה קעגן יידן.

(סוף *)

— איך דאנק אייך, פארטרעטער פון דעם
פוילישן אדל און פוילישן פאלק, פאר דעם
גרויסן כבוד, וואס איר האט מיר באוויזן, מיך
צו וויילן פאר א קיניג פון פוילן. איך ווייס דעם
גרויסן כבוד צו שעצן און עס וועט זיין מיין
הייליקע אויפגאבע צו ווידמען מיינע גאנצע
כוחות פאר דער טובה פון דעם לאנד און פון
דער מלוכה און מיך צו ווייזן ווירדיק פאר
דער הויכער און דערהויבענער שטעלע, צו וועל-
כער איר האט מיך באשטימט. גאט דער אל-
מעכטיקער זאל בענטשן פוילן און עס בא-
שענקען מיט גליק אויף אייביק. אמן!

די פארזאמלטע שלאכטשיצן בלייבן שטיין
ווי געליימט. עפעס פארשטייען זיי נישט, צי
האבן זיי ריכטיק געהערט. וואס, דער זשיד
ווייל טאקע ווערן קיניג?

אבער עס איז א פארפאלענע זאך. זיי
האבן אים געוויילט און ער האט די ברירה צו
טאן, וואס ער וויל.

ענטפערן זיי אים מיט א שווער הארץ
„אמן!“ און ווארטן, וואס עס חטט ווייטער זיין.

זיי ווארטן נישט לאנג. רבי שמואל וואהל איז
נישט קיין בטלן. ער קען די געזעצן פון לאנד
און די מנהגים ביי דער קרוינע פון א קיניג.

— איצט וועל איך גיין מיט אייך איבער-
נעמען די מלוכה, זאגט ער צו די שלאכטשיצן.

— איבערנעמען די מלוכה? — פרעגן זיי
דערשטוינט. — צוערשט מוזטו זיך דאך לאזן
קרוינען אין דער קירך...

זיי רעכענען, אז רבי שמואל וועט אוואדע
נישט וועלן מיטמאכן די צערעמאניע אין דער
קירך און וועט מוזן אפדאנקען.

און רבי שמואל ענטפערט:

— גיין! לויט דער פארפאסונג בין איך
דער קיניג תיכף נאך דער וואל... איך קען
תיכף איבערנעמען די מאכט און מארגן וועט
פארקומען די קרוינע.

רבי שמואל איז גראד געזעסן און געלערנט
זיין טעגלעכן שיעור גמרא. דערהערנדיק די
ידיעה, איז ער ארויס, אזוי ווי ער איז גע-
זעסן, אין זיין סאמעטענער יארמולקע, אויף
דעם באלקאן פון זיין הויז.

פון דערווייטנס האט ער געהערט רופן:

— זאל לעבן אונדזער קיניג!

— אונדזער קיניג, שמואל דער ערשטער,
זאל לעבן! — האבן גערופן די שלאכטשיצן און
געפאכטן מיט זייערע שווערדן. די פאנען האבן
זיך פאר דעם נייעם קיניג פארנייגט און די
מוזיק האט געשפילט דעם נאציאנאלן הימן.

און דער פרעזידענט פון דער פראווינץ-
רישער רעגירונג איז פארגעטראטן, האט זיך
דריי מאל טיף געבוקט פאר רבי שמואל וואהל
און געזאגט:

— אין נאמען פון פוילישן אדל און פון
פוילישן פאלק בין איך דיר, שמואל וואהל,
מודיע, אז דו ביסט היינט איינשטימיק דערוויילט
געווארן פארן קיניג פון פוילן! איך פרעג דיר,
צו ביסטו גרייט די קרוין אָנצונעמען?

רבי שמואל בלייבט שטיין איבערראשט.

ער דערמאנט זיך אָן דער גזירה אויף די יידן
און דערקענט, אז אויב ער וועט די קרוין נישט
אָננעמען, וועט פוילן ווייטער בלייבן א יאָר
אָן א קיניג און די יידן וועלן בלייבן אין
א צרה...

איז גלייכער, ער זאל די וואל אָננעמען.
וואס וועט זיין די פארפאסונג שרייבט נישט
פאר, אז א ייד טאר נישט געוויילט ווערן פאר
א קיניג... מעג ער דערווייל אָננעמען... שפע-
טער וועט ער זען, וואס ער האט צו טאן.

און צו דער גרעסטער איבערראשונג פון
די פארזאמלטע שלאכטשיצן דערקלערט רבי
שמואל וואהל:

בלייבט זיי ניט קיין אנדער ברירה, ווי מסכים צו זיין.

זיי ווארטן אביסל און עטלעכע מינוט שפעטער קומט ארויס רבי שאול אָנגעטאָן אין זיידענעם כאַלאַט מיט דעם סויבל-קאַלפּאַק אויף זיין קאַפּ. אַרומגעגאַרטלט מיט אַ ברייטן זיידענעם גאַרטל, און אין דער האַנט האַלט ער אַ שטעקן מיט אַ גרויסער זילבערנער גאַלקע. דער נייער קיניג זעט אויס ווי אַ רב. ער האָט אַ הדרת פנים און די שלאַכטשיצן מוזן מודה זיין, אַז עס פאַסט אים צו טראָגן אַ קרוין אויף דעם קאַפּ.

עטלעכע פון די הויף-באַאָמטע בויגן זיך און נעמען דעם נייעם קיניג אויף די פלייצעס און אַזוי אַרום טראָגן זיי אים אין קיניגלעכן הויף אַריין, וווּ עס דערוואַרטן אים די מיטגלידער פון דער רעגירונג.

ווען דער נייער קיניג קומט אַריין אין קיניגלעכן פאַלאַץ, ווייס מען שוין אין גאַנץ וואַרשע, אַז ער האָט אָנגענומען די קרוין. מע איז אין אַ גרויסער פאַרלעגנהייט און מע ווייס ניט, וואָס מע טוט מיט אַזאַ מעשה. אָבער זיי טרייסטן זיך. מאָרגן מוז די קרוינונג פאַרקומען אין דער גרויסער קירך. דער פרומער רבי שאול וועט אַוואַדע ניט וועלן מיטמאַכן אַזאַ צערעמאָניע, וווּ ער וועט מוזן אַנידערקניען און קושן דעם צלם ביים אָפּגעבן די שבועה...

דער נייער קיניג איז אַריינגעפירט געוואָרן אין טראָנזאַל, וווּ ער האָט זיך, ניט וואַרטנדיק אויף כבוד, אַנידערגעזעצט אויפן קיניגלעכן שטול און פאַרלאַנגט, מע זאָל אים אָנטאָן די קרוין.

מע האָט געבראַכט די קרוין און דער אַרצבישאָף פון וואַרשע איז צוגעגאַנגען צום קיניג און אים געבעטן אַנידערצוקניען, כדי ער זאָל אים די קרוין אָנטאָן.

— איך קני נאָר פאַר גאָט אַנידער— האָט רבי שאול געענטפערט. — טו מיר אָן די קרוין בשעת איך שטיי...

— דאָס טאָר איך ניט — ענטפערט דער בישאָף, — אַזוי איז דער מנהג פון תמיד.

— דער קיניג איז שטאַרקער פון יעדן מנהג! — ענטפערט רבי שאול שאַרף: — פון היינט אָן וועלן אין פוילן זיין אַנדערע מנהגים!... דער אַרצבישאָף מוז פאַלגן און דעם קיניג אַרויפגעבן די קרוין אויפן קאַפּ.

— אין דער מינוט, וואָס איך האָב אָנגע-טאָן די הייליקע קרוין פון פוילן אויף מיין קאַפּ, בין איך מיט מיין גאַנצן לעבן און מיט מיין גאַנצער נשמה אייער קיניג און איך וועל מיין גאַנצן כוח איבערגעבן דער טובה פון דער פוילישער מלוכה.

און רבי שאול זעצט פאַר:

— לאַנג איז שוין דאָס לאַנד אָן אַ קיניג. פאַר דער צייט זיינען געשאפן געוואָרן פאַר-שיידענע געזעצן, וואָס זיינען געווען צוגעפאַסט צו די באַדערפענישן פון דער צייט. עס וועט זיין מיין ערשטע אַרבעט צו פרווון, צי דאַרפן די דאָזיקע געזעצן דערהאַלטן ווערן; וועלכע עס דאַרפן בלייבן, די וועל איך נאָך היינט באַ-שטעטיקן, די אָבער, וואָס זיינען ניט נוצלעך, וועל איך מיט דעם כוח פון מיין קיניגלעכן רעכט מבטל זיין.

און דער קיניג ווענדט זיך צום ערשטן מיניסטער:

— איך בעט מיין ערשטן מיניסטער מיר פאַרצולייגען אַלע די נייע געזעצן און איך וויל נאָך היינט אָנהייבן מיין אַרבעט לטובת המדינה.

— אייך, פאַרטערטער פון דעם אַדל און פון פאַלק, בעט איך מיך איצט צו לאָזן אליין... איך וויל בעטן צו גאָט, מיר צו געבן קראַפט צו דערפילן מיינע פאַרפליכטונגען אַלס קיניג. מאָרגן ביי דער פייערלעכער קרוינונג דער-וואַרט איך אייך אַלע.

זיי האָבן דעם קיניג איבערגעלאָזט אליין. געבליבן איז נאָר דער קאַנצלער, וואָס האָט אים איבערגעגעבן אַ בוך, אין וועלכן עס זיינען געווען פאַרשריבן אַלע געזעצן, וואָס די פראַ-וויזאַרישע*) רעגירונג האָט אַרויסגעגעבן.

רבי שאול וואָהל איז געזעסן איינגעשלאָסן אין זיין קיניגלעכן אַרבעט-צימער און האָט

(*) צייטווייליקע.

מיט גרויס אויפמערקזאמקייט דורכגעלייענט אלע געזעצן, וואָס די פראָוויזאָרישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבן, זינט דעם אָפּלעבן פון לעצטן קיניג.

ער האָט זיי אלע באַשטעטיקט.

נאָר דאָס געזעץ, אז די יידן מוזן ביז אַ יאָר פאַרלירן זייער פאַרמעגן, האָט ער מבטל געמאַכט און צוגעשריבן, אז אזאָ געזעץ איז קעגן דעם גייסט פון דעם פּוילישן פאָלק און פון דער פּוילישער טראַדיציע, וואָס האָט די יידן תמיד באַהאַנדלט גוט.

ווען ר' שאול האָט פאַרענדיקט זיין אַרבעט, האָט ער אַראָפּגעלאָזט די קרוין פון זיין קאָפּ, צוריק אָנגעטאָן זיין קאַלפּאַק און אָנגע-הויבן קלערן, וואָס ער האָט איצט צו טאָן.

איצט בלייבט ניט קיין אנדער ברירה, נאָר צו פאַרלאָזן דאָס לאַנד און צוריקצוקערן קיין איטאַליע, אין דעם לאַנד, וווּ ער האָט פאַר-בראַכט זיין יוגנט.

און ער האָט אויפגעשריבן, אז ער זאָגט זיך אָפּ פון דער קרוין פון פוילן און ווינשט דעם לאַנד, וואָס האָט אים צוגעטיילט אזאָ

שלום עליכם.

דער הינער-שטרייק *

(כפרות)

גראַטעס-שפּיל אין איין אַקט

דראַמאַטיזירט פון א. פראַוואַטינער.

זיידעס האָבן אַמאָל אָפּגעראַטעוועט די שטאָט רויס, אָדער צו די פּרעסערינס און רכילותני-צעס די קאַטשקעס. מיט זיי שלאָגט מען קיין כפרות ניט — טאָרן זיי זיך ניט מישן! עופות זיינען מיר! כפרות שלאָגט מען מיט אונדז: באַדאַרף מען אונדז אויסקלייבן פאַר דעפּו-טאַטן!

אַלע עופות אין איין קול: אמת, אמת! ווי מיר זיינען הינער!

אַ געפילדער צווישן די עופות, און ס'קומען אַרויס דריי גאַלגאַנער הענער מיט אַ פאַר יונגע האַנעכלעך, גרויסע שווייטערס. מיט יונגע קולכעלעך; די עופות-דע-פּוטאַציע קומט אַרויס נעענטער צום רב.

רב: (מיט דער האַנט אויסן שטערן און האַלט פאַרמאַכט די אויגן) זאָגט, וואָס ווילט איר, הינער?

אינדיק: (רוקט זיך אַרויס) האַלדער! האַל-דער! האַלדער!

גאַנער: (מיט אַ מחנה גענדז) גאַ, גאַ, גאַ! קאַטשקעס: (קאַטשען זיך אַרויס נעענטער) קוואַ, קוואַ, קוואַ!

מיטאַמאָל שפּרינגט אַרויס דער ברוינער האַן און שרייט אויס.

ברוינער האַן: הערט אויס, הענער און הינער! אויב איר ווילט, אז מע זאָל אייך פאַר-קויפן פאַר אַ זשמעניע האַבער, זאָלט איר זיך איבערגעבן אין די הענט פון די דאָזיקע אָנ-געבלאָזענע מחותנים — די אינדיקעס, אָדער צו די מיוחסים די גענדז, וואָס זייערע עלטער-

(* זע. גרינינקע ביימעלעך - נומ. 8.)

ברוינער האָן: וואָס זאָלן מיר וועלן?
מיר ווילן נישט זיין פאר אייך די כפרה, מיר
גיבן אייך אונדזער פלייש, אונדזערע פעדערן,
אלץ וואָס איר ווילט, נאָר קיין כפרות זאָלט
איר מיט אונדז נישט שלאָגן.

שוּחט: סטייטש, מיר זיינען דאָך עפעס
יידן. מיר מוזן דאָך שלאָגן כפרות!

אלע דריי הענער: אזוי גאָר? ווו
שטייט עס געשריבן?

געווער צווישן די באַלעכעסטיס.

עטלעכע באַלעכעסטיס: רבי, פסקנט
א שאלה! ענטפערט, רבי!

רבי: (זאָרמוט) הם... ווו ס'שטייט געשריבן?
וואָס איז שייך? הם... וואָס איז אייער עסק,
ווו ס'שטייט געשריבן? ס'איז ביי אונדז אן
אלטער מנהג פון לאַנגע יאָרן. מאַדנע עופות
וואָס איר זענט! אז מע קוילעט אייך אזוי און
מע בראַט אייך, און מע עסט אייך, איז אייך
גרינגער? וואָס אַרט אייך, אז יידן פארדינען
מיט אייך א מצווה?

די יונגע הענדלעך: ס'איז פאראן
ביי אייך זעקס הונדערט דרייצן מצוות.

דריי דיינים: און דאָס, וואָס מע זאָגט
מיט אייך דריי מאָל "בני אָדם", איז ביי אייך
גאָרנישט?

ווייסער האָן: איר זאָלט אזוי וויסן פון
געבראָטנס, ווי מיר ווייסן, וואָס ביי אייך אין
"בני אָדם" טוט זיך!

עטלעכע נגידים: יידן, הערט אַ חוצפה
פון שקצים.

רבי: שטילער, יידן! און די ברכה, וואָס
דער שוחט מאַכט אויף אייך?

שוואַרצער האָן: לאַז ער בעסער
מאָכן א ברכה אויף א דונער.

חזן: און דאָס, וואָס יידישע קינדער פאַר-
פאסטן זיך און פאסטן אָפּ מיט אייך אזא היי-
ליגן תענית ווי יום-כיפור?

ברוינער האָן: וואָס זשע איז עפעס
געפאלן דער גורל אויף אונדז, אַרעמע עופות?
ווינציק פוילע גענדז, פעטע קאטשקעס מיט
גראַבע בייכער, ווינציק מיוחסים דרייען זיך
אַרום ביי אייך אויף דער וועלט? וואָס טוען
זיי? גאָרנישט! נאָר מע פרעסט און מע זויפט

און מע פליוסקעט זיך אין אלע קאליושעס.
נגיד: גענדז קוילען מיר חנוכה און פרעג-
לען זייער שמאַלץ אויף פסח, קאטשקעס בראַטן
מיר אזוי, אינדיקעס האַדעווען מיר אויף יום-
טוב, און אייך דאַרפן מיר אויף כפרות! זייט
זשע ניט קיין עזות-פנימער!... עס ריידן נישט
מיט אייך קיין יינגלעך, עס ריידן מיט אייך
באַלעכעסטיס, רבנים, דיינים, שוחטים.

אלע עופות: שוחטים? קיילערס? קאָ,
קאָ, קאָ! א מיתה משונה אויף אלע שוחטים
פון דער גאַנצער וועלט! אַנו, גיט נאָר אַהער
אַ פאַר שוחטים!... (די עופות גרייט צום געשלעגן. דער
עולם טרעט אַביסל צוריק).

עטלעכע באַלעכעסטיס: איר ווילט
מאָכן אן איבערקערעניש אין דער וועלט? דאָס
איז דאָך אן אמתע רעוואָלוציע! איר וועט
אונדז האָבן צו געדענקען.

די דריי הענער: אזוי? איי, איי, איי!
וואָס וועט איר אונדז טאָן? איר וועט אונדז
אָוואַדע מסרן? לאַדן צום "ונתנה תופך"? גייט
אייך געזונטערהייט. קאָ, קאָ, קאָ!

אלע עופות נעמען קרייען און קוואַקען: קהל רוקט
זיך אָפּ אויף א זייט און מע עצהט זיך.

רבי: יידן, מע מוז מיט זיי דורכקומען
איר זעט דאָך, ווו מיר האַלטן. מע מוז זיי געבן
פריווילעגיעס.

אלע: אַדרבאָ! לאַמיר הערן, וואָס אַזעל-
כעס?

רבי: די צייט שטייט ניט! (אלע לאָזן זיך
גיין צו די עופות) הערט אויס עופות, וואָס ניר
וועלן אייך זאָגן. די מעשה דערפון איז אזוי.
מיר וואָלטן מיט אייך, אייגנטלעך, גאָרניט
באַדאַרפט אַזויפיל איינטענהן, איר מעגט אונדז
גלויבן אויף נאמנות, אז מיר האָבן צו אייך
גענוג מיטלען—ווי אזוי מיר זאָלן אייך נעמען
מיט גוואַלד, נאָר אזוי ווי די צייט איז שוין
קורץ, ס'איז באַלד ערב יום-כפור און מיר קאָ-
נען חלילה בלייבן אן כפרות, לכן גיבן מיר
אייך פריווילעגיעס...

אלע עופות: קאָ, קאָ, קאָ. פריווילע-
גיעס?

ווייסער האָן: וואָס איז דאָס אַזעלכעס
די פריווילעגיעס?

ר ב: אין נאָמען פון קהל קענט איר קריגן
פאָלגנדע פּריווילעגיעס: פּריווילעגיע נומער
איינס — אַ טאָג פאַר כּפרות שלאָגן זאָל מען
איין געבן עסן און טרינקען גלייך ווי נישט
איין מיינט מען.

עופות: מיר ווילן נישט! מיר ווילן נישט!
ר ב: פּריווילעגיע נומער צוויי — ווען מען
וועט שלאָגן כּפרות זאָל מען מיט איין נישט
דרייען משוגענערווייז און אָפּכאַפּן אויף גיך
דעם „זה כּפרתי, זה חליפתי, זה תּמורתִי“, נאָר
פּאַוואָלינקע זאָל מען זאָגן: „זה כּפרתי“, און
אזוי ווייטער.

עופות: מיר ווילן, אז מען זאָל מיט
אונדז אינגאנצן ניט דרייען.

ר ב: פּריווילעגיע נומער דריי — ווען מען
וועט אָפּשלאָגן כּפרות, זאָל מען איין ניט וואַרפּן
אונטערן טיש, ווי ביז אַהער, נאָר פּאַוואָלינקע
אָוועקלייגן, נאָכדעם אָוועקטראָגן צום שוּחט.

עופות: אין דער ערד מיטן שוּחט! דער
מאָנט גאָר ניט זיין נאָמען!

ר ב: פּריווילעגיע פיר — פליקן זאָל מען
איין נאָכן קוילען, נישט פאַרן קוילן, ווי עס
פירט זיך אין אַנדערע ערטער.

עופות: ווער פליקן? וואָס פליקן? מיר
ווילן ניט!

ר ב: פּריווילעגיע נומער פינף — ווען דער
שוּחט וועט איין נעמען צווישן די פיס און
פאַרדרייען דאָס קעפל...

די דריי הענער: (פלאצן פון געוולד און
שרייען אויס) קוקעריקו! געפעלט איין פּריווילע-
גיעס! אין דער ערד אַריין אלע באַלעבאַטים
מיט אייערע פּריווילעגיעס!

אלע עופות: קאָ, קאָ, גענוג פּריווילע-
געגייט, קאָ, קאָ!

זיי האָרן זיך אויפן קהל, ס'פאַרבינדט זיך אַ גע-
שלעג, די יידן אַנטלויפן קוים מיטן לעבן, איבערלאָזנדיק
שטריימלעך, קאפּעליושן און יאָרמולקעס. די עופות צו-
פרידענע שטעלן זיך אויס אין אַ האַלבן קרייז. מוזיק
שלאָגט אָן אַן אַקארד און זיי זינגען אַ מאַרשליד —

מיר עופות מאַרשירן אין רייען געשלאָסן,
גלייך ווי אַ וואַסער האָט ברייט זיך צעגאָסן.

ציען זיך ציילן אויף מיילן און מיילן,
דוכט זיך, אז ס'ציטערט די ערד אויף די זיילן.

ריטמיש באַוועגן זיך אַלעמענס גלידער,
דוכט זיך אַן ווערטער צעזינגען זיך לירער,
לירער אַן ווערטער און דאָך אזוי קלאַר.
דאָס זינגט אין זיי דאָס ברוינדע לעבן אין כּאַר.

ס'ווערן פאַרכישופט אויך די, וואָס פון ווייטן,
וואַקסן די מהנות פון אַלע פיר זייטן,
רייען געשלאָסן — דורך מדבר און ימען,
מיר עופות מאַרשירן, ווער קאָן צונדז פאַרצאָמען?

ווען זיי פאַרענדיקן דאָס ליד, מאַרשירן זיי אַוועק
אין פּעלר אַריין; גענדז, קאָטשקעס און אינדיק בלייבן
זיצן אומעטיקע אין וואַלד. ס'פאַלט דער טאַרהאַנג פון
ערשטן אַקט און ס'קומט פאַר דער עפילאָג.

עפילאָג.

די זעלבע דעקאָראַציע פון פּראָפּאָגאַנדע
די צעשלאָגענע בלי-קווש, אייניקע אָן היטלען, מיט הענט
אין סיכל אויף די קעפּ. נאָך זיי — די צעשלאָגענע מענער,
גאָר פון הינטן — די ווייבער מיט פאַרבונדענע קעפּ און
פנימער. אלע גייען קרעכצענדיק. אַלגעמיינער געשפּרעך.

— משיחס צייטן, ניט אַנדערש!

— אַ שטראָף פון גאָט!

— נאָך ערגער ווי דער מבול!

— אַ חרפה פאַר די גוים!

— אַ שלעכטער סימן!

אלע גייען איבער. ס'קומט אַרויס פלעסטערל און
רעדט צום פובליקום. בלייבט שטיין, קוקט נאָך מיט
באָדויערונג די צעשלאָגענע יידן.

פלעסטערל: אָט אזוי, ליבע פריינט,
האָט זיך אויסגעלאָזט דער דאָזיקער ווונדער-
לעכער שטרייך פון די עופות. פון דעמאָלט
אָן... קוילעט מען זיי, מע שניידט זיי, מ'קאָכט
זיי, מע ברענט זיי, מע פרעגלט זיי, מע דער-
לאַנגט זיי צום טיש אונטער אַלערליי „סאָוסן“,
אַלצדינג אזוי ווי פריער. נאָר קיין כּפרות מיט
זיי שלאָגט מען ניט, און קיין „בני אדם“ מיט
זיי זאָגט מען ניט. פּע, אויס כּפרות! דער מנהג
איז געוואָרן אויס מנהג.

אפנים אז ס'איז גישטאָ קיין אייביקע זאָך
אויף דער וועלט? אַלצדינג ביז אַ צייט! אַלצ-
דינג ביז אַ צייט. (זיי פאַרנויגט זיך).

צווייטער טאַרהאַנג. סוף.

לעגענדעס וועגן ווילנער גאון.

האָט דער קראַנקער גאון אויסגעדריקט זיין ווונטש צו זיינע פריינד. האָבן זיי באלד דער-פילט זיין פאַרלאַנג און געבראַכט צו אים דעם דובנער מגיד, ר' יעקב, וואָס איז געווען בא-ליבט ביי אלע יידן פאַר זיינע שיינע משלים, מיט וועלכע ער פלעגט דורכפלעכטן זיינע דרשות.

דער קראַנקער גאון האָט אויפגענומען דעם דובנער מגיד זייער פריינדלעך און אים געבעטן זאָגן אַ שטיקל מוסר, וואָס זאָל אים ברענגען צו חרטה און תשובה אויף זיינע זינד.

דער דובנער מגיד איז געוואָרן אויסער זיך פאַר שרעק. ער האָט אויסגעבראַכן אין אַ גע-וויין און קוים אויסגערעדט:

— סטייטש, רבי, אייך זאָגן מוסר, ווי קאָן דאָס זיין?

נאָר דער קראַנקער האָט זיך פעסט גע-האלטן ביי זיין פאָדערונג. ער האָט גוזר גע-ווען אויף דעם מגיד צו דערפילן זיין לעצטן פאַרלאַנג.

מיט אַ צעבראַכן האַרץ און מיט אַ שטים, וואָס האָט זיך געוואָרן פון טרערן, האָט דער דובנער מגיד אָנגעהויבן זיין מוסר-דרשה, ווי זיין שטייגער איז געווען, מיט אַ משל:

אַמאָל איז געווען אַ גרויסער גענעראַל, אַ טיכטיקער קריגס-קינסטלער, וואָס איז גע-ווען קלאַר אין דער סטראַטעגיק פון יהושע, דוד, יהודה המכבי און בר-כוכבא. נאָר זיין גאַנצע חכמה האָט קיין שום ווערט ניט גע-האַט: דער גרויסער מאַן איז געווען אָפגעשלאָסן פון דער וועלט און האָט קיינמאָל ניט פרובירט דורכפירן זיינע גאונישע פלענער אויפן שלאַכט-פעלד.

דעם נמשל פאַרשטייטו אליין, גרויסער קריגס-קינסטלער! ס'איז גרינג צו זיין אַן ער-לעכער מענטש, ווען דו שטייט אויסערהאַלב דער מלחמה פאַר דעם לעבן. נאָר פרוביר אַקארשט אַרונטערגיין אין מאַרק אַריין; עפן אויף אַ קרעמל אָדער אַ וואַרשטאַט אויף דער יידישער גאַס, צווישן אַרעמען פאָלק, און זיי אַ בריה צו שאַפן ברויט פאַר דיין ווייב און

דעם גאונס וידוי.

ווען דער ווילנער גאון אליהו איז אַרי-בער זיין זיבן און זיבעציקסטן יאָר, האָט ער זיך אָנגעהויבן פילן שוואַך אין געזונט.

אָפגעזונדערט פון דער וועלט, פאַרמאַכט אין זיין קאַמער, האָט דער גאון פאַרבראַכט טאָג און נאַכט איבער זיינע ספרים. לערנען און וויסן איז געווען זיין גרעסטער פאַרגעניגן. דאָס לעבן איז אים געווען ליב און טייער און ער האָט זיך ניט געוואָלט שיידן פון דער ערד, נאָר אָנגיין ווייטער מיט זיין לערנען.

דער גאון האָט זיך מוטיק געווערט קעגן טויט, נאָר אומזיסט. ער האָט געפילט, אז ס'איז געקומען דער סוף, און ער מוז זיך גרייטן צו דער לעצטער און ווייטער נסיעה, פון וואָנען קיינער קומט נישט צוריק.

ליב זיינען געווען דעם גאון יידישע מנהגים און אים האָט זיך שטאַרק געוואָלט אָפהיטן דעם אַלטן מנהג, צו זאָגן וידוי פאַרן טויט, דאָס הייסט—אויסרעכענען אלע זינד, וואָס ער איז באַגאַנגען ביים לעבן און אויף זיי חרטה האָבן מיטן גאַנצן האַרצן. נאָר גיי זאָג וידוי, אז דו ביסט קיינמאָל ניט באַגאַנגען קיין זינד און ס'איז נישטאָ, אויף וואָס חרטה צו האָבן! דער גאון איז געווען אין אַ פאַרלעגנהייט.

אים האָט זיך געוואָלט אָפהיטן דעם אַלטן מנהג און זאָגן וידוי לויט דעם אַלטן פאַר-שריבענעם נוסח. נאָר ווי אזוי קאָן ער אַרויס-לאָזן פון מויל אזא ליגן, זיך מתוודה זיין אויף זינד, פון וועלכע ער האָט גאָר קיין באַגריף ניט?

האָט דער גאון זיך דערמאַנט אָן אַ סצע-נע, וואָס ער האָט בייגעוויינט אלס קינד: אַ מגיד איז געשטאַנען אויפן באַלעמער און געזאָגט מוסר דעם עולם, און די גאַנצע עדה יידן האָט געוויינט און זיך מתוודה געווען אויף אירע זינד.

איז דעם גאון איינגעפאלן אַ געדאַנק: ווען כ'קריג אזא מגיד, וועט ער געוויס אויסגעפיי-גען ביי מיר גענוג זינד און מיך ברענגען צו חרטה און תשובה.

האָט ער זיי געענטפערט: — וויבאלד, אז מע קען הערן אינמיטן לערנען א דונער, הייסט דאָס — ניט גוט אַריינגעלייגט זיך אין לערנען.

דער כוח פון חזון.

ווען דער גאון האָט געוואָלט צונעמען איינעם פאַר אַ תלמיד-חבר אויף צו לערנען צוזאַמען, האָט ער אים פריער אויסגעפרוווט, צי האָט ער אין זיך מתיקות התורה. פלעגט ער אים הייסן חזון איין זאך פיל מאל. און נאָר יענער האָט ביים גאון נישא חן געווען, ווער עס האָט ביים חזון געקראָגן וואָס ווייטער אַלץ מערער געשמאַק אין דעם געלערנטן.

דער גאון ראטעוועט די ווילנער יידן פון אן אָנפאַל.

אין דער צייט פון גאון האָט אַ מחנה פויערים פון זאַרעטשע* געוואָלט אַמאַל אָנפאַלן אויף די ווילנער יידן. ס'איז געווען אין אַ מאַרק-טאָג. מיט ווילדער רציחה האָבן זיך די פויערים אַ לאָז געטאָן אין שטאָט אַריין און די יידן זיינען געווען אין גרויס געפאָר. דער ווילנער גאון האָט זיך דאָן גראָד געפונען אין זאַרעטשער בית המדרש. דורכן פענצטער פון זאַרעטשער בית המדרש האָט זיך געזען די בריק איבער דער ווילענקע. דערהערט אַ טומל, האָט דער גאון אַרויסגעקוקט דורכן פענצטער.

די פויערים האָבן זיך שוין געפונען אויף דער בריק. פלוצלונג האָט זיך די בריק איינגעבראָכן און די פויערים זיינען אַריינגעפאַלן אין טייך אַריין. ס'איז געוואָרן צווישן זיי אַ גרויסע מהומה און זיי האָבן, פאַרשטייט זיך, שוין נישט געטראַכט מער וועגן אָנפאַל אויף די יידן.

שפעטער האָט מען דערציילט, אז דאָס האָט דער גאון מיט זיין בליק פאַרלענגערט די בריק און נאָכער זי איינגעבראָכן.

פון ש. באַסטאַמסקי'ס זאַמלונג.

קינדער און בלייבן דערביי אַזוי ערלעך ווי דו ביסט געווען: ניט זאָגן קיין ליגן, נישט שווערן פאַלש פאַר דיינע קונדן, וואָס ווילן, דו זאָלסט זיי אָפגעבן דיין סחורה האַלב אומזיסט; נישט מקנא זיין דיינע קאָנקורענטן, נישט שילטן די, וואָס נעמען אַוועק דעם ביסן ברויט פון דיינע קינדער, און האָסן די, וואָס לעבן אין ווילטאָג פון פרעמדן שווייט און בלוט.

זודיקע טרערן האָבן זיך געגאָסן פון קראַנקן גאונס אויגן. זיין פילנדיק האַרץ איז געוואָרן פול חרטה אויף זיין לעבן, דאָס לעבן פון אַ נזיר, וואָס האָט ניט געוואוסט פון קיין זינד און איז קיינמאַל ניט געקומען צו קיין נסיון. ער האָט זיך באַשולדיקט אין אַלע זינד, וואָס מענטשן באַגליען איינער קעגן צווייטן. ער האָט ביטער געוויינט אין זיך מת'ודה געווען מיט אַ צעבראָכן האַרץ. ער איז געוואָרן אַן עכטער בעל-תשובה און געשטאַרבן מיט וידוי אויף זיינע ליפן.

קלמן מרמר.

דער גרעסטער גאון פון זיין דור.

אין דעם דור פון דעם ווילנער גאון זיינען געווען זייער פיל גרויסע גאונים אין דער וועלט. אָבער זיי אַלע פלעגן זאָגן, אז זייער גאַנצע חריפות איז נאָר, ביז זיי קומען צו דער טיר פון דעם ווילנער גאון. דען ווי זיי קומען אַריין צו אים, פאַלן זיי גלייך אַראָפּ ביי זיך: די האַרפסטע קשיאָ מאַכט ער זיי רעכט מיט אַ קלייניקייט-אַזוי, אז זיי בלייבן אין ביוש, וואָס זיי האָבן דאָס נאָר ביי אים געפרעגט.

אַריינגעטאָן אין לערנען.

איינמאַל זומער האָט דער גאון געלערנט מיט זיינע תלמידים. פלוצלונג האָט דערלאַנגט אַ דונער. די תלמידים האָבן זיך דערשראָקן און געמאַכט אַ ברכה. זיי האָבן אָבער באַמערקט, אז דער גאון אליין האָט קיין ברכה ניט געמאַכט. האָבן זיי זיך שטאַרק געוואונדערט. אז דער גאון האָט אָפגעלערנט, האָט ער דערזען, אז די תלמידים זיינען עפעס צעטראָגן. פרעגט ער ביי זיי, וואָס ס'איז געשען.

זאָגן זיי: — רבי, איר האָט ניט געהערט קיין דונער?

(*) אַ פאַרשטאַט פון ווילנע, וואָס איז אָפגעטיילט פון שטאַט מיטן בייטייך פון דער חיליע-ווילענקע.

אונדזער קלוב.

מע שרייבט אונדז פון גלובק (הילנער בענגט) פאר די לעצטע צוויי חרשים זינען מיר דורכגעגאנגען די לידער פון מקרים רעזענפערל; פארענדיקט האבן מיר דעם שרייבער מיט א מיינלעכן פונט. מיר האבן בעזונגען מ. ר. — ס לידער, דעקלאמירט אינדיווידועל און קאלעקטיוו אינטערעסירט און געשטעלט, דאס פראגט בעזונטל, אויפן אהנט האט זיך געפילט מקרים דאס זענענערס ביזסט.

דעם 1טן מעברותא איז אויסגעוויילט געווארן אין אונדזער קלאס א נייע ביבליאטעקע-קאמיטע, קלאסן-קאמיטע, קרייז צו פארשפרייטן „גריניקע ביימעלעך“, קרייז פון פאקלעך און א קאנטראל-קאמיטע איבער אלע קרייזן.

מיט אכטונג

שמואל מירלין

סעקרעטאר פון קרייז „גר. בימ.“

פון רעזשיסטש (האליו) שרייבט מען אונדז:

דערמיט מעלדן מיר אייך, אז שטאנק דעם לערער באלדיר דאס האט די פאדעס-קאמיטע אנגעוויבן ארויסצווייזן דאס יאר א מער אינטערעסירטע פראגע. מיר פארשפרייטן שוין ביי 40 נומערן „גריניקע ביימעלעך“ א חורש און מיר האבן די צאל נאך צו פארגרעסערן. אונדזער ציל איז איצט צו פארשפרייטן דעם זשורנאל ניט נאר צווישן אונדזערע קינדער, נאר אויך צווישן די קינדער פון „פאשעכענע“, „תרבות“ און „חרד“, פאר וועלכע מיר לייענען, דערקלערן און געווינען לסוף די סימפאסיע פאר אונדזער שול.

יחזקאל הערבע.

בינען-ווינקל.

גרייט!

בינען פון שוילעך, קאברין, גלובקע, דוקסא; איר הערט פון צענטר אויפגעטאקערט צו ענטפערן אויף די פאלגנדיקע פראגעס:

1. פון ווימיל בינען באשטימט אייער ארגאניזאציע?
2. ווער זינען אייערע רינגער?
4. אין וואס באשטימט אייער ארגעט?
5. צי פירט איר אויך הינטער פון ארגעט?
6. אויב ניט, ווען און צוליב וואס האט איר אויסגעהערט צו ארגעט?

שטעלט זיך הייבן מיט אונדז אין פארבינדונג מיר וועלן אייך דינען מיט גענויע אינטערעסירטע. אדרעס:

„Bin“ Sem. Żydowskie. Wilno, Orzeszkowa 7.

I קייט-שלעס.

שטענדיק נרייט!

א. ר. שול-קלוב צו די „גריניקע ביימעלעך“.

פון דעם א. ר. שול-קלוב אין מייקאן (מערקע) האבן מיר די טעג דערהאלטן פאלגנדיק ברייחל:

טייערער פריינד ש. באסטאטסקי! מיר דערהאלטן ניט רעגלמעסיק פון ארבעטער-רינג אין גוויאזק אייער זשורנאל. דער שול-קלוב פון דער מייקאנער ארבעטער שול האט באשלאסן דעריבער צו שיקן אייך 2 דאלער און ווען איר וועט דערהאלטן אונדזער ברייח, זאלט איר אונדז שיקן 4 נומערן פון זשורנאל.

מיט שול-גרוס-ה. טארטשינסקי,

סעקרעטאר פון שול-קלוב.

פון דער רעדאקציע: אלע קינדער-קלובן פון אלע לענדער ווערן געבעטן זיך צו פארבינדן מיט דער רעדאקציע.

א דערקלערונג צו דער פאלקס-מעשה

אין 7 №.

אויף אונדזער אנפאנגע וועגן דער פאלקס-מעשה די „רעסענישן“ אין נומ. 7 איז הכרעם רחל אייזנבערג פון שוילעך-געזעץ געווען אזוי פריינדלעך און גלייך מיטגעטילט אונדז, אז 32 מיינט מען די ציין (כ'האלט בענגט גע' האט 8, ווען ניט די 32) געמיינט — ווען איר וועלט ניט דאמפן עסן, וועלט איר ווייניקער געדארפט הערעווען.

אן עקסקורסיע צו דער נאראטש-אזערע.

די עלטערע קלאסן פון דער „הגלישול“ מסיצי השכלה, הילנע, האבן אנגעוויבן צו זאמלען געלט פאר אן עקסקורסיע צו דער נאראטש-אזערע.

די רעדאקציע פון די „גריניקע ביימעלעך“ ליגט פאר די שילדן פון אונדזער שולן אין פארשידענע שטעט צונויפצושרייבן זיך מיט „מסיצי השכלה“ און אויך פאר גאנצירן עקסקורסיעס צום נאראטש צו דער זעלבער צייט. ס'וועלט געווען אן אינטערעסאנטער צוזאמענשטעלעך.

ח' יוסף הערנהוט פון לובלין שרייבט אונדז:

ענדע פאריקן שול-יאר האבן מיר, דער פארטיקער מינסטער און איצטיקער עקסטער קלאס, איינגעפירט אן עקסקורסיע קיין קומיר. דאס איז געווען זייער א גע' לונגענער און אינטערעסאנטער אויסגאנג. מיר האבן באטראכט גאנץ אלטיקומיר: די פוילישע אלטערטימלעכע קייטן און אויך דאס יידישע אמאליקע און היינטיקע קומיר. געפארן זינען מיר 21 קינדער, און אויך צוויי לערערעס.

מיר האבן פארבראכט דארטן 4 טעג. צוריקגעפארן זינען מיר פול מיט איינדרוקן. מיר ברייטן זיך איצטער טאקע ארויסצוגעבן א ספעציעלע איינמאליקע צייטונגס-אויסגאבע (א געשריבענע), געווינענע קומיר.

פארן קיין חילנע און האט אונז פארשטעלדן אין צענטער
פערקען צייט האבן מיר דעפערטירט די טיעסע, דער
ליגנער, העלכע מיר זעלן אויספירן אויף א בינען
פארזיילונג, קומענדיק צוריק האט דער רינגער אונז
געמראכט א רייכן מאטעריאל פון די חילנער בינען.
אויף די שפעטערדיקע צוזאמענס האט דער רינגער
אונז אנגעהויבן צוצוגעזייען מיטלעכע אויף צו ארי-
בעטן און עס איז געשאפן געווארן אן איינפירער
און א שפילטעכציע, דער, בין, האט איבערגענומען
אויף זיך איינצובינדן די זיכעלעך פון אונזער זיכעלעך
סעק, עס זיינען שוין איינגעמונדן געווארן ארום 90—80
זיכעלעך, אונזער געזעלשאפט, בין, העלפט אויך מיט
צו פארשפרייטן די, גרינגקע זימעלעך, (אונזער שול
געמינט זיך אין צוויי לעקטלן און אין צווייטן לעקטל
איז אויך פאראן א צווייטער קרייז צו פארשפרייטן די
גרינגקע זימעלעך), די לעצטע צייט גרייטן מיר זיך
צו א בינען פארזיילונג.

גריסט די ווילנער בינקסן גריסט

סווידליער חיים זון ראפאעלס מינוס
[רינג פון גלובאקער יידישער ש"ס.

מתן בלוטסקער, מין.

נאך מאר חנוכה האט דער לערער וועלעס פאנגעהויבן
 די דערציילן אין זיין קלאס וועגן דער קינדער-בעועלי-
 שפּאַט „בין“. ביטלעכדייז איז פאר די קינדער קלאר
 געווארן די באדייטונג וון דער בעועלשאפט, און די קינד-
 דער האבן גענומען מאנען, מע זאל האט גיכער אום
 געועלשאפט פראגאניזירן. מווי זיי דעם לערער האט גישט
 געקאנט פאנעבן אויף דעם קיין סך צייט וון די לעק-
 ציעס, איז באשטימט געווארן א באזונדערע צייט נאך
 מיטאג, מווי איז פארגעקומען די ערשטע וואונג וון „בין“.

אויף דער זיצונג האט דער לערער אפגעגעבן א בא-
ריכט פון די ווילנער בינען: זיי זענען זיי ארבעטן, זיי
זענען זיי מארגענען די צייט, זענען אונטער און
אויך באקאנט אונדז מיטן סטאטוס פון די בינען. אלס
רינגער איז באשטעטיקט געווארן דער לערער אליין.
דער רינגער האט אונדז אויך באקאנט מיט עטלעכע
בינען-לירער, וועלכע מיר האבן פארן אדעקאטן געזונגען.
זיין הינטער-מערען האבן מיר פארבראכט אונדזערע
צוזאמענס אין שמועסן, זענען און געזאגט. עס זיינען
אויך אייגענע מיט געווארן רינקייטס-ביכעלעך.
אויף הינטער-מערען איז דער רינגער אדעקאט-
געווארן.

דאס פריילעכע ווינקל.

פראגע-רעטענישן.

פון גערדען שלום (שילער V קלאס „מחיצת השביל“ חילנע).

(14) מ'ין נאמען קומט נאך א מלחמה: מ'ין פא-
מיליענאמען מארבלייבט נאך א שרמה, זוכט מ'ך צווישן
זיי "רישע שרימטסטעלער".

בא'שיידונגען צום נומ. 8.

אויפגאבע:

2 סערד, 4 קי, 3 חורים, 11 גענדן, 20 הינער
 איער—1 סערד, 2 קי, 6 חורים, 21 גענדן, 15 הינער.

אויפגאבע מיט שוועבעלעך:

ש פ י ל

(1) בו, (2) גשר, (3) נאק, (4) בער, (5) בארג, (6) באנק,
(7) מיטל, (8) ביליג, (9) ברויט, (10) באראמאן, (11) ברויט,
(12) בלאזנאק, (13) באלעכאט, (14) ברילאנט, (15) באגראמאט.

קונץ-קוואדראט נומ. 2.

[illegible]

מון די 36 צימער אויסשטרייבן 6, אזוי, אז די סומע
מון די איבעריקע זאל באטרעפן 83. יעדערע מון די דריי
פארשיידענע צאלן דארף בעסעס אין פאל בעשטראפן דערן.
היימיל פאל מון מען יעדערע מון די דריי צאלן שטרייבן.

Redaktor-wydawca Sz. BASTOMSKI.

העדאקטאָר-אַרויסגעבער ש. באַשאַמסקי.

Drukarnia Sp. Wytw.-Handlowe. Wilno, Trocka 7.